

REDACTIA

Arad, Deák Ferencz-u nr 20

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor. pe 1/2
an 10 cor.; pe 1/4 de an
5 cor.; pe 1 lună 2 cor.

Vrîi de Duminecă pe an
— 4 coroane.

Pentru România și
trăinătate pe an:

40 franci.

Manuscripte nu se napolază

ADMINISTRAȚIA:

Arad, Deák Ferencz-u. nr 20

INSERTIUNILE:

de un fir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.,
de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Serisori nefrancați nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Rodul se apropie.

Cu cât mai mult înaintăm în timp, cu atât par'că și starea de lucruri atât de nefirească și de nenorocită din patria noastră începe și ea să între într'un stadiu de schimbare.

Simptome multe sunt azi, cari o indică aceasta. Proroci nu sunt azi; dar', cu toate acestea, judecând după aparențele timpului present, pornirea spre o schimbare se ivește și se impune cu necesitate.

Stări nefirești de lucruri nicăiri între oameni și popoare nu se pot menține multă vreme, cu atât mai puțin pentru vecie.

E vechie povestea. Cine nu știe, că scumpul nostru guvernanti și șovinisti dela trunchiu, secondați și mereu instigați, de altfel, și de presa șovinistă, — îndată ce s'au văzut stăpâni pe destinele țării și pe soarta popoarelor ce-o constituie; îndată ce au ajuns la largul lor, cum s'ar zice, — n'au mai căutat să guverneze în sensul legalității și în spiritul dreptății! Nu ridicarea buneii stări în țară, nu binele de obște și nu salutea publică au fost motorii, cari au mână până azi mașinaria statului ungar, sub oblăduirea nenorocită a șovinistilor. Răutatea, minciuna și faradelegea, deasupra cărora pururea ca un blăstăm a planat șovinismul lor nebun, — eată factorii și sfetnicii, cari au inspirat pe șovinisti în dominația lor asupra țării!

E oare cu puțință, ca tot în acest chip s'o ducă Maghiarii înainte și la infinit cu stăpânirea lor neclăuzită și detestabilă? Nu se poate crede; și azi, — așa se pare — n'o mai cred aceasta nici Maghiarii înșiși.

„Să nu ne amăgim înșine și să nu fim preocupați”, — începe organul maghiar guvernamental din loc primar articolul numărului său de Duminecă, sub titlul „Cetății în aer”. — „Progresul ce azi se poate vedea la noi (la Maghiari), nu e firesc, nu e o dezvoltare pusă pe basă sigură, ci e numai o aparență, o construcție clădită la impuls extern, care e maiestrită și forțată. Sunt tot atâtea cetății în aer, pe cari cea dintăiu suflare de vânt le prăbușește grămadă. Zi de zi se clădesc și iau ființă anume creațiuni, cari vor să însemne progres, și cu cât suntem mai bogați în cuceririle și în instituțiile noastre culturale, cu atât mai mare e sărăcia și miseria, ce ne încunjoară. Progresul repede de câteva decenii încoace a exhaustat puterea finanțară a țării. În curs de jumătate veac statul a vrut să se ridice la nivelul înalt al statelor culte apusene, la acea înălțime, pe care apusul cu înalta sa cultură a ajuns-o numai în curs de veacuri, prin dezvoltare încetă, firească și sistematică; stăm acolo, în rînd cu ele (?! — N. R.), dar obosiți, istoviți și cu aripile ciuntite... Ori încotro privim, ori încotro ne întoarcem, — pretutindeni o priveliște tristă, deprimitoare se în-

fățisează înaintea ochilor noștri, și plângeri, pretutindeni întimpinăm numai plângeri”.

Eată câteva mari adevăruri, mărturisite chiar de gurile păcătoșilor! Va să zică: cultura maghiară o școlală; instituțiile culturale maghiare cetății în aer; sărăcie și miserie, încotro privești cu ochii; pretutindeni plângeri și ear glângeri; puterea finanțară a țării exhaustată, și — Maghiarii istoviți!

Pentru-ce? Ei acasă, ei stăpâni peste toate și necontrolați de nimeni, — se poate ca șovinisti nostri să fi ajuns la asemenea rezultate, după o dominație „constituțională” de peste treizeci de ani? — Dacă și ei înșiși sunt siliți azi să mărturisească, ceea ce noi de-atâtea-ori li-am spus, sine ira et studio, ci numai îngrijeați de soarta nenorocită a patriei comune: atunci sentințele de mai sus ale șovinistului organ guvernamental din loc trebuie să fie și adevărate.

Ei bine, cari ar fi atunci consecvențele, ce și noi, și Maghiarii, și alții ar trebui să tragem din asemenea rezultate, la cari a ajuns elementul tare și mare și singur dominant peste popoarele statului?

Cea dintăiu e, fără îndoială, că Maghiarii sunt incapabili și cu deservire nevrednici de rolul mare și important ce li-s'a dat în viața de stat a monarhiei; că o pl-gă sunt șovinisti maghiari pentru Europa și o nenorocire incalculabilă pentru biata noastră țară.

Se știe doar', că dela introducerea dualismului încoace, puterea de stat în Ungaria, cu toate organele sale, tot ce a făcut — pentru rassa maghiară a făcut. Toate celelalte naționalități nemaghiare au fost tractate ca cenușotice și excluse au fost sistematic dela toate beneficiile și bunătațile statului.

Pentru cultura maghiară, pentru îmbuibarea și resfățarea singurei rase dominante, vistieria statului a dat pururea cu mână risipitoare. Și totuși — spoială numai și cetății în aer să fie azi rezultatele acestei mari risipe din tezaurul public-comun al țării? Istoviți să fie azi stăpâni, cari n'au cunoscut munca? Sărăcie și miserie să încunjoare azi casa gospodarului din stat, când se știe, că „puterea finanțară a țării” numai pentru al lui stomac „s'a exhaustat”?!

Lăsăm deocamdată întrebările fără răspuns și repetăm constatarea:

Maghiarii sunt incapabili și cu deservire nevrednici de rolul mare și important, ce li-s'a dat în viața de stat a monarhiei!

O cucerire a Ungurilor. La 18 August, ziua aniversară a nașterii Majestății Sale Monarhului nostru, va fi o mare serbare militară în Budapesta; și anume, cu acea ocaziune vor depune jurământul acel ofițeri, cari, după reforma învățământului militar, terminând academia numită Ludovicium, vor fi puși la dispoziția honvezimei și armatei comune. Unul din punctele principale din programul fostului partid apennyist, eată-l realizat.

Programul agrar, desfășurat de contele Károlyi Sándor, se întrec patrioții să 'și-l ... apropieze.

„Alkotmány”, ziarul poporalilor, spune, că programul lui Károlyi se cuprinde în programul poporal; ba poporalii merg și mai departe chiar în perfecțiunea și complexitatea aspirațiilor și revendicărilor „națiunet”.

„Egyetértés” prin însuși condeul lui Franczi Kossuth spune, că tot ce e bun în programul agrar, e deja demult înscris în programul kossuthist.

Organele oficiale sunt mulțumite de a vedea pe Károlyi că vrea să lupte pentru realizarea ideilor agrare sub eticheta și în partidul Szé'l.

Și în ceastă dulce armonie, numai răgușitul „Pester Lloyd” își arată nemulțumirea, — deși se simte bine în nemijlocita apropiere a guvernărilor acestei țări bănuite de nenumărate plăgi, cărora șovinismul le pune coroana.

„Liberalism și politică externă”.

Sub acest titlu „Pesti Napló” publică un cam sentențios articol, la loc de frunte. Pe cât însă de sentențios vrea să fie, pe atât e de anemic.

Tirado declamatorice se întind peste două pagini, combătând... mișcarea poporală, ca o mișcare desastroasă, ca o mișcare compromițătoare pentru — interesele păcii!

Căci, zice „Pesti Napló”, prin lupta politică pe care o duc poporalii, recte catolicii, se vor crea curente în țară, cari vor aștepta dela amestec din afară, dela ajutor extern, realizarea aspirațiilor lor; și se netezește printr'aceasta calea unei acțiuni de politică externă neoficială, primejdioasă pentru echilibrul european.

Această direcționare a atacului contra partidului poporal, primejdios pentru „pacea europeană”, ori-cât de banal este el, ne dovedește, că guvernamentalul „Pesti Napló” în ugronism de ex. nu vede un element primejdios, pentru crearea de curente „neoficiale în politica externă”!...

Înțelegem unde bate șovinistul; vrea să înfrunte pe poporalii că ar face cauza comună cu Slovacii, o acușare, pe care de altfel „Alkotmány” a respins-o deja cu indignare. Cu toate acestea, e bine să pierzi mereu pe acest contrar politic, căci e cu puțință, ca el să nu viseze „imperialism maghiar”, ci — imperialism papal.

Și mai ales în pragul alegerilor!

Concluzia din acestea ar fi și este pentru „Pesti Napló”, că singur „liberalismul” maghiar este chemat să reprezinte Ungaria, ca factor însemnat în Tripla-Alianță.

Har' acest liberalism este menit în același timp să creeze un stat unitar maghiar, o hegemonie a rassel maghiare, cari sunt „condiți sine qua non a echilibrului european”.

O mai mare gugumănie nu s'a spus nici-odată în vre-un ziar cu pretenții de a fi serios.

Dar' degenerarea condeului scriitorului merge și mai departe, în spriginul tezei sale debitând ineptii ca acestea:

„In adevăr, jur împrejur, la hotarele noastre, nu este nici un stat vecin, care să fie mai tare decât statul maghiar; nu este popor, care să cântărească mai mult, ca număr și ca greutate, ca cel maghiar”.

Tripla-Alianță depinde de „factorul important” maghiarii? Maghiarii sunt cel mai mare popor din Orientul european?

„Când se petrecură astea, la 1400?”

Este evident, că nu se poate discuta cu astfel de politiciști, fie ori-cât de oficioși; — cu atât mai trist pentru dînșii.

Capitalurile străine — în Rusia.

Avem două studii serioase scrise în limba română și privitoare la starea industriei în Rusia. Unul din aceste studii e scris de un Aurelian, altul de dl Drăghiceanu.

Astăzi apărând la Petersburg o lucrare capitală tot în această chestiune, credem interesant să complectăm cele scrise deja cu privire la propășirea industriei în Rusia, cu o dare de seamă asupra scrierilor rusești intitulate: *Rusia la sfârșitul veacului XIX*, și editată de către ministerul de finanțe al imperiului vecin.

Acest op, datorit unui studiu amănunțit, făcut sub suspiciul ministerului chiar, conține un material statistic privitor la comerțul, agricultura și industria Rusiei foarte documentat și sistematic clasat.

Adresându-ne tocmai la acest material prețios, pe care ni-l dă statistica oficială rusă, vedem că aproape toate bogățiile Rusiei — precum nafta, fierul, minereurile manganese, cărbunii de peatră, aur, argint și alte minereuri se află astăzi în mâni străine. Întreprinderile mari, precum sunt căile ferate, uzine de șine, vagoane, cazane de abur, tot felul de mașini, asemenea aparțin străinilor. Cele mai avantajoase concesiuni privitoare la construirea de canale, și pentru apă potabilă, tramvaiuri, iluminatul electric etc. — toate sunt în mâni străine. Chiar personalul diriguitor al fabricilor și uzinelor de alimente de consumațiune, precum și al celor de produse chimice, de lemnărie și de produse animale de tot felul — e, după datele statistice oficiale, compus de străini în număr de peste 40%.

Astfel, după darea de seamă a ministerului de finanțe din Rusia, în curgerea ultimilor 25—30 de ani, străinii „pas cu pas” și treptat au pus mâna înainte de toate „pe chiar inima Rusiei”, adică pe toată industria metalurgică, precum și pe minele de cărbuni de peatră, apoi pe toate izvoarele de naftă, precum și pe întreaga fabricațiune a obiectelor de prima necesitate; în fine au pătruns și în celelalte

ramuri ale industriei manufacturale. Aşa că astăzi străinii joacă un rol predominant în rezolvarea chestiunilor economice ale Rusiei, după chiar părerea ministerului de finanţe rus.

„Străinii iau parte în imperiu, scrie autorul opului oficial, la peste 269 companii pe acţiuni, ei primesc în mijlociu dela toate aceste întreprinderi comerciale industriale nu mai puţin de 6—10% ear' unee-ori şi 20% dividend faţă cu capitalul vârsat²⁾. Cu ce repeziţiune se înmulţesc la noi societăţile străine pe acţiuni se poate vedea din următoarele date:

„La 1889 n'au existat în Rusia de cât 16 societăţi străine pe acţiuni.

„La 1895 erau deja 57 societăţi de acest fel.

„La Ianuarie 1900—au fost 207, ear' după zece luni erau deja 989³⁾ societăţi străine pe acţiuni.

„Această activitate febrilă, spune autorul oficial, care creşte mereu într-o proporţie geometrică — este dovadă că Rusia cu bogăţiile sale naturale atrage ca un magnet capitalurile străine, şi ar fi o naivitate de a nu se folosi de ele, într'un mod înşă cumpătat“.

Apoi mai departe autorul oficial adaogă: „străinii se folosesc de acest privilegiu şi îl utilizează sau, precum zic Germanii, „ausnutzen“ după toate regulile ştiinţei şi a artei. Drangnach Russland — eată losinca şi dorinţa infocată a Germanilor, Belgianilor şi chiar a capitaliştilor englezi şi francezi, cari cu toţii înţeleg că „Rusia e bucatăica gustoasă“.

Şi rezultatul acestui drang a capitaliştilor străini în Rusia, după darea de seamă a ministerului de finanţe rus — sunt foarte triste pentru imperiul vecin.

„Cele mai bune isvoare de venit ale imperiului, zice autorul oficios, treptat noastre se scurg în străinătate, ear noi, satisfăcuţi prin faptul că ne-au rămas ce-va pentru ciai (bacşi) adormim duşi, fără a ne gândi pentru ziua de mâine. Înşă când ne deşteptăm une-ori şi începem a încheia socotelile noastre financiare, rămănem înmărmuriţi, văzând că în casă e gol, e sărăcie, e miserie. Atunci ne ridicăm cu mic şi mare piângându-ne că străinii ne-au mâncat fripti şi că e necesar ca ocărnuirea să ia măsurii riguroase în contra capitaliştilor străini, etc.“...

²⁾ „Rusia la finele secolului XIX“ pag. 620.
³⁾ Ibidem pag. 616.

Şi mai departe adaogă autorul:

„Oare în toată această tristă necesitate de a se folosi de serviciile capitalurilor străine nu suntem vinovaţi tocmai noi? „Apoi nu noi oare deschidem braţele înoastre străinilor şi cu afabilitate inesplicabilă de lachei supunem capitaliştilor străini pe alesi tesaurile naturale ale imperiului. Şi pentru-ce oare aşa de uşurelnic cedăm noi străinilor avuţiile noastre naturale? Fireşte pentru-că singuri nu ştim a le exploata, căci dacă am fi ştiut, am fi găsit capitaluri destule pentru aceasta. Ear atunci nici capitaliştilor pentru capitalurile lor n'ar fi cutesat a ne cere ceea-ce culeg acum, şi ar deveni mai docili. Da, nenorocirea noastră constă în aceea că n'avem destul tehnician, cari nu numai să fie bine pregătiţi teoreticşte, dar să mai ştie şi practica necesară a lucrului. N'avem oameni de iniţiativă, oameni oţeliţi în munca rodnică. Avem necesitate de aceşti oameni, de tehnici-himici, tehnici-mechanici, tehnici-constructori, minieri, etc. şi mai puţin ideologi, mai puţin franzeologi. Necesitatea acestor oameni e patent demonstrată prin date statistice, cari demonstrează că în imperiu din totalul personalului rus, care dirigează fabricile şi uzinele noastre naţionale, abia 8% posedă o instrucţie tehnică, ear restul de 92% n'au absolut nici un fel de cunoştinţe tehnice“.

„Aceste toate avându-le în vedere, actualul ministru de finanţe rus, baronul de Witte, a crezut de cuviinţă să inaugureze o nouă politică financiară. Primul pas pe această nouă cale este noul împrumut contractat de Rusia“.

Acest nou împrumut, despre care vorbăşte autorul opului în chestiune, s'a făcut de Rusia nu pentru necesităţile visteriei statului, ci pentru construirea noilor căi ferate, precum şi pentru ajutorarea industriei metalurgice.

Astfel împrumutul acesta ni-se înfaşesează ca o nouă formă inaugurată în Rusia de a se folosi de capitalurile străine.

Înainte, ministerul de finanţe din Rusia, sub ori-ce ministru, până la dl Witte, se sforţa de a atrage capitalurile străine pentru propăşirea industriei ruse, patronând din răspunerii crearea noilor asociaţiuni industriale pe acţiuni; „aceste asociaţiuni în totdeauna au fost pur străine“, constată autorul opului oficial.

„Împreună cu acţiunile, a trecut în mâinile streine şi dreptul de proprietate a

„diferitelor întreprinderi industriale, ast fel că astăzi toate avuţiile noastre minerale (is-copaime), isvoare de petrol, mine de cărbuni, vine de platină, mine de aur, etc. sunt proprietatea străinilor. De aceea Rusia seamăndă cu acel proprietar rău, care, având mereu nevoie de bani, s'a văzut silit a-şi vinde o parte din moşie, şi prin urmare şi a înstrăinat pentru viitor o parte frumoasă din avuţie.“

Puţin mai departe autorul adaogă:

„Nu tot aşa au procedat alte ţări. Pilda cea mai povăuitoare ni-o dă România. La 1880 dânsa a răscumpărat toate căile sale ferate, astfel că proprietarii străini prin această cumpătată şi patriotică operaţiune s'au transformat în creditorii statului. Făcând de asemenea datorii pentru a construi porturi şi fortăreţe, mica România din datoria sa de 2 miliarde a şi plătit deja 1/4 şi face tot pentru a stringe peste câţiva ani şi restul datoriei de 3/4, prin resurse budgetare. Astfel acest stat a ştiut să se folosească cu minte de capitalurile străine. Mai mult decât atât, România ne dă o pildă de urmat, în ceea-ce priveşte crearea societăţilor pe acţiuni, urmând în această privinţă metoda americană. America folosindu-se de capitalurile străine şi mai cu seamă de cele engleze, în totdeauna a lucrat astfel, că acţiunile societăţilor industriale au rămas în mâinile americanilor şi numai obligaţiunile au fost engleze.

„În America s'a ştiut să se deosebească acţiunile de obligaţiuni şi prin aceasta nu s'au înstrăinat avuţiile naturale, ci dimpotrivă s'a creat o pleiadă puternică de milionari indigeni. Mica România a adoptat această metodă cuminte de a se folosi de capitalurile străine.“

În partea a doua, autorul opului oficial trece la chestiunile privitoare la agricultura.

„Rusia — ţeară eminentă agricolă, zice autorul — agricultura la noi s'a face — afară de puţine excepţii — după calupodul unei practice rutinare, lipsită de cunoştinţe şi vr'o instrucţie de agronomie, care, precum se ştie, a făcut deja în sfera tehnicii agricole, a chimiei agricole etc., imense progrese. Pământul la noi se lucrează hoţeşte (chişniceschi). Noi luăm tot din pământ, şi nu-i dăm aproape nimic; din această cauză pământul se sleieşte şi ca rezultat avem deficite, ear, ni-cum venit. Îndatorirea agriculturilor

„până la Ianuarie 1898 a fost la noi de 1,468,980.000 de ruble, cantitatea pământului amanetat a fost de 52,440.000 „deserate şi proporţiunea pământului neamanetat faţă cu cel amanetat este de 44%.

„Dacă vom lua în consideraţie şi datoriile proprietarilor funciari pe solopolite, apoi starea agriculturii la noi e mai mult decât desperată. Această datorie colosală de un miliard şi jumătate ruble apasă asupra agriculturii noastre“.

Cu această dare de seamă, făcută în fuga condeiului, încheiem noi, spre a adaoga la cele scrise şi tipărite de dnl P. S. Aurelian şi dl Dragiceanu în ceea-ce priveşte starea industriei şi a agriculturii în Rusia modernă.

Z. C. Arbure.

Din Austria.

Cehii bătrâni şi cehii tineri.

Cu ocazia nouelor alegeri ce au să se facă pentru camera provincială în Boemia s'a ventilat si chestia unui compromis electoral între cehii bătrâni şi cehii tineri. Această chestie a provocat o ceartă aspră între organele diferitelor partide. Pe când unele ziare sunt pentru compromis, altele sunt contra. Dacă s'ar întâmpla aşa ceva, zic unele organe, atunci aceasta ar fi ceva unic în felul său, pentru-că nu s'a întâmplat cândva, ca un popor, care a esclus pe un partid politic de a-l reprezenta, să se întoarcă earăşi la el. Monarhii pot alunga şi apoi ear' primi pe bărbaţii de stat în serviciile lor, un popor însă ni-ciodată. Dacă partidul popular-naţional prin primirea partidului cehilor bătrâni se va compromite, atunci face un pas îndrăcit, se lapădă de trecutul său şi de acele persoane, cari în lupta cu cehii bătrâni au dovedit incapacitatea acestora de a fi conducătorii poporului. Dacă chiar şi o cauză practică nu se poate afla pentru compromis, cehii bătrâni sunt un partid fără organizaţie care şi-a trăit traiul, şi să nu se uite vorba ce se lăşise în ţeară după învingerea partidului cehilor bătrâni: „Nu va mai dura lungă vreme şi pe ultimul ceh bătrân îl vor conserva în muzeu în spirit“.

Din copilărie.

Vouă vă dedic eu versu-mi
dulci iubite, şi cu dor
Imi evoc astăzi în minte
chipul vostru-al tuturor;
Şi cu jale amintirea
spre trecut mă chiamă earăşi,
Când eraşi voi vieţii mele
scumpi, nedespărţiţi torarăşi..

Ideal copilăriei
Imi făcusem eu pe-atunci,
Când sburdalnic cât e ziua
alergam prin văi şi lunci
Şi-a cunoaşte nu învăşasem
nici durere nici nevoi,
Ideal copilăriei
Imi făcusem eu din voi..

Ne jucam, ce de mai jocuri!
Câte nunţi copilăreşti
Împreună celebrat-am!
Mărioară unde eşti?
Tu erai pe vremea-aceea
fericita mea mireasă
Şi ştia tot satul asta
şi rdeau de noi pe-acasă!

Fluture sburdalnic înşă,
alergam din floare 'n floare
Fermecat de frumuseţe
sau atras de vre-o culoare,

Neştiind că voui rămâne
mai curând s'au mai târziu
Singurel numai cu dorul
şi ca dorul de pustiu..

Căci azi toate dispărnt-aşi..
Unde sunteţi, unde sunteţi?
In zadar vă strig pe nume,
voi nici-una nu răspundeţi..
Şi ce nume dragi, frumoase!..
Câtă duioşie spun
Pustiitului meu suflet,
când în minte mi le-adun!
Cu simţirea 'mbătrânită,
dar' în inimă cu dor
Imi evoc astăzi în minte
chipul vostru-al tuturor;
Şi cu jale amintirea
Spre trecut mă chiamă earăşi,
Când eraşi voi vieţii mele
scumpi nedespărţiţi tovarăşi..
T u r c h e ş . I . M .

Voci din presă.

POEZII

De
Maria Cunţan.

Sub titlul acesta „Epoca“ din Bucureşti în numărul său din 23 Iulie 1901 pu-

blică o dare de seamă din care reproducem următoarele:

„Din Orăştie ne-a sosit un volumaş draguţ de versuri datorite d-rei Maria Cunţan, cunoscută deja de prin foiletoanele „Tribunei“ şi a altor ziare de dincolo.

Citind cartea, micuţă şi cochetă ca o fetiţă de şase-spre-zece ani, îmbrăcată în alb şi cu floare la piept, simţi că te afli în faţa unui suflet curat care iubeşte care suferă şi care cântă la pârleaz scuturind mărgăritele în vânt.

D şoara Cunţan e un talent natural, aceasta se vede din ideile ce curg ca pârăul din munte, libere, desăvârşite, nechinuite, necăutate, fără acel artificiu al altor scriitori; aceasta se vede din forma versurilor atât de uşoară, de firească, formă la care pare că n'a muncit de loc.

D-sa realizează perfect pe cântăreaşa drăgălaşă, simpatică, dulce, fermecătoare; cântecele ei pot lesne ajunge toate populare: se pot pune toate pe muzică şi cânta de toţi. Influenţa lui Heine se observă în concepţiune; dar sperăm că ea va dispărea cu timpul şi poeta şi va avea individualitatea sa proprie.“

Aici reproduce mai multe poezii şi încheie astfel:

„Din versurile reproduse se vede că d-şoara Maria Cunţan are talent real de care sper că va da probe şi mai vădite în viitor.

Ceea-ce e mai de admirat la d-sa e şi limba, care se deosebeşte mult de cea a scriitorilor ardeleni. D-sa poate fi înţeleasă de toţi Românii, ori de unde ar fi ei.

Fii bine venită, soră întru litere“.

D. Teleor.

Un volum de versuri.

— Poezii de Maria Cunţan —

Sub acest titlu *Secolul* din 24 Iulie scrie: Am primit din Orăştie un draguţ şi elegant volum de versuri datorit d-şoarei Maria Cunţan.

Cunoaşteam de scriitoare pe d-şoara Cunţan, din răposata revistă feminină „Dochia“ unde publicase câte-va poezii pline de-o aleasă delicateţe, şi din Broşura dlui fl. Chendi, „Zece ani din literatura de peste munţi“ unde se găseau reproduse câte-va bucăţi din modestul dar nepreţutul bagaj literar al tinerei scriitoare.

Astăzi d-şoara Cunţan şi-a adunat alesele-i inspiraţii într'un volum al cărui format şi aspect e într'o desăvârşită armonie cu fondul versurilor.

Ceea ce ceteşti în poeziile d-şoarei Cunţan e nota pur feminină care palpăie în fiecare vers.

În acest veac, în care femeile intelectuale ţin să ia o înfăţişare cât mai similiară cu a sexului masculin, foarte pu-

† FRANCESCO CRISPI.

Cel mai mare eveniment în străinătate este moartea bărbatului de stat italian *Francesco Crispi*, urmat Duminecă seara.

Francesco Crispi a fost Nestorul bărbaților politici ai Italiei și totodată unul din factorii principali, cari au luptat și contribuit la unitatea Italiei.

Fost secretar al marelui *Cavour*, după unirea țărișoarelor și încheierea regatului italian, *Crispi* ca prim-ministru reușește de a direcționa astfel politica țării sale, încât se apropie de fostul dușman, de Austro-Ungaria și intră în Tripla-alianță, asigurătoare a păcii și pacificei dezvoltări a popoarelor din Europa centrală.

A luat deci parte atât la crearea Italiei, cât și la întărirea situației ei internaționale.

Crispi a răposat în orașul Neapoli, în villa Lina, unde e întins pe catafalc, Garda de onoare o face în jurul cosciugului veterani, pompieri și gardiști de ai orașului. Ziua înmormântării nu este încă hotărâtă. Mortul va fi transportat la Palermo, în Sicilia, cu un vapor special

Din străinătate.

Nona Scupștină a Serbiei. Deși noua scupștină a Serbiei nu va putea fi complectă decât după balotajul, totuși după rezultatele primului scrutin putem de pe acum să spunem, care i-ar fi fisionomia și a trage câte va conchiziuni asupra politicii vecinilor nostri.

Maî întâi trebuie să declarăm, că pentru prima oră în istoria constituțională a Serbiei vedem o Adunare liber aleasă, fiind eșită dintr'un scrutin secret. Noua constituțiune prevăzând ca de aci înainte votul să fie secret, a făcut pentru garantarea acestui secret să funcționeze un ingenios și complicat aparat după modelul celui din Belgia, țeară a Europei, în care se află cea mai mare rafinărie pentru instalațiunile electorale.

Eată pe scurt procedeu întrebăntat la Belgrad: Au fost trei liste de candidați: lista fusiunii radicale progresiste, cea a radicalilor independenți și aceea a liberalilor. Nu s'a mulțumit cu notarea prin buletine îndoite în două sau în patru, ci

scritoare își păstrează individualitatea și caracterul particular sexual în tot ce scriu.

Femeea e blândă, delicată o sensibilitate subtilă vibrează în sufletul ei, o nevoie de simpatie îi mișcă sufletul către cei ce sufăr, ear deasupra tuturor mobilelor cari îi animează inima predominază dragostea.

„Poeziile“ d-soarei Cunțan păstrează în toate aceste note pur feminine.

E un cântec sfios dar pasionat de dragoste, pus pe buze nevinovate, pornite dintr'un suflet curat.

Ca tehnică versul e simplu și curgător, presărat de imagini suave, plin de parfume dulci și feciorelnice: forma se conținează simplității și candoarei fondului.

În sfârșit volumul ce ni se prezintă e unul din cele mai bune nu numai din literatura de peste munți unde s'au scris în ultimul timp așa de puține lucruri frumoase, dar chiar din cele apărute la noi în țeară unde pare că poezii au renunțat, desguștați de indiferența generală, a mai cânta pentru omenii neobișnuiți să asculte melodia rimelor.

Pentru astăzi am voit să semnalăm cititorilor noștri apariția acestui volum de care din fericire abia s'a vorbit până acum într'un singur ziar. Vom reveni asupra lui într'unul din numerii viitori, când vom cita și câte-va bucăți alese din acest ales volum de poezii.

D. Karr.

s'a făcut us și de bile ca la examenele dela universitate. Electorul sârb intra în sala de vot cu o bilă pe care trebuia s'o pună într'una din urnele ce erau puse pe masă în număr de trei, reprezentând cele trei liste de candidați. Bila fiind de cauciuc și urnele căptușite tot cu cauciuc, nu s'au zia în ce urnă punea bila votantului. Astfel că votarea cu acest sistem a dat aparența unor alegeri foarte libere și a inspirat până la un punct încrederea partidelor, deși a intrigat pe alegătorul rural neobișnuit cu acest sistem nou.

Prin acest fel de votare consultațiunea națională a dat guvernului, ministerul radical-progresist, o mare majoritate, pe care o va mai mări de sigur și rezultatul balotajelor și care se poate socoti în cifră rotundă la 100 de deputați, ne mai considerând fracțiunea numită de rege.

După primul scrutin, radicalii independenți vor atinge, fără îndoială, cifra de 12 deputați, poate și mai mult și aceasta contra prevederilor radicalilor progresiști. Pe lângă acestia regele va avè și el reprezentanți săi. Astfel că guvernul nu va avè o opoziție mare deși numărul restrâns al deputaților din opoziție radicali independenți și parte din liberalii cei recalitrânți ar pute să creeze guvernului multe dificultăți.

Noutăți

ARAD, 13 August n. 1901.

Ziarul nostru „Tribuna Popului“ s'a mutat în strada Déák Ferencz Nr. 20.

Congresul autonomiei catolice, după cum spune „Pester Lloyd“, — va fi convocat pe zilele 5-7 Martie, după săvârșirea alegerilor generale parlamentare.

Din Arad — spre America. Istoria de mai jos este o nouă fash în afacerea faimosului fiscal *Szelle Jozsef*. Un anume *Schwemmer Adolf*, fost improtocolator la secția judecătorească penală a tribunalului reșed din Arad, unul din cei mai intimi prieteni ai avocatului *Szelle*, — și a vândut toate din casă și a plecat, zice se, împreună cu soția sa către America, ducând cu ei o sumă de vr'o 140 000 coroane. Înainte de plecare, *Schwemmer* cu soția au fost pentru ultima-oră la cină în familia *Szelle*. Ear' la plecare au fost însoțiți de familia *Szelle* până la gară, unde s'au despărțit foarte duios. *Schwemmer* mai era singurul dintre amicii lui *Szelle*, un amic, care credincios i'a rămas până în momentul despărțirii. Se zice, că scrisorile sunătoare lui *Szelle*, de multă vreme sosiau la adresa lui *Schwemmer*, și el le transpunea apoi faimosului avocat, pentru-ca nu cumva să ajungă în mâinile altora.

E interesant, că îndată după plecarea familiei *Schwemmer*, soția lui *Szelle* s'a prezentat la direcțiunea financiară și a stăruit mult pentru grăbirea licitațiunii asupra mobililor secestrate, motivând, că ea și soțul său vor să plece din Arad. Se zice, că deocamdată *Szelle* și soția vor pleca la Budapesta, ear de acolo, probabil — în America, în urma lui *Schwemmer*.

Cale bună!

Murșul în creștere. În urma multelor ploii din Ardeal, Murșul de câteva zile e în continuă creștere, amenințând și în părțile noastre să iasă din matcă. Eri dimineață înălțimea apei era la Arad de 2.04, ear' la amiază de 2.08 metri. Mai amenințate sunt însă părțile din susul Murșului. Ținutul dintre *Vințul de jos* și *Iliu-Mureșană* e aproape întreg sub apă. Tot astfel și la *Lipova* valurile turbate au rupt digul de lângă podul de fer, inundând o parte mare din împrejurime.

Alegere de deputat dietal în Beche-recul-mie. Ni se scriu următoarele rânduri: În 19 i. c. se va ține aci alegere de deputat în locul devenit vacant prin abdicarea fostului deputat *Bessenyei*. Candidați sunt 2: *Er. Szulo* și *F. Steiner*. Cest din urmă are mari șanse de reușire. O deputațiune din preoții și învățătorii acestui cerc au înbiat candidatura d-rului *A. Cosma*, adv. în Timișoara, care numai la proxima alegere va primi candidatura, sau în acest cerc, sau în cercul *Recașului*. Așa circulează fama pe-aci. În curând mai multe. — I.

Spiritual împăratului Wilhelm. Se spune că împăratul Wilhelm primia de trei ori pe săptămână pe bărbierul său, la ora 10 dim. Acesta sosia aproape tot-deauna cu întâziere; de aceea împăratul îi spuse într'oz: — Ceasornicul d-tale trebuie să meargă rău; eată un altul, și de aci înainte să fi punctual. Zicând aceste cuvinte, el îi dădu un bun cronometru de aur. Bărbierul, foarte încântat, mulțumi împăratului, dar după două săptămâni sosi din nou cu întâziere de câteva minute. Suveranul ceru să-i vadă ceasornicul, și când îl avu în mână îi puse liniștit pe masă, spunând: — Nicl ăsta nu merge bine; să vedem un altul. Și, surizând, dete bărbierului un ceasornic ordinar de 10 franci

Walderssee — cancelar? Din Berlin se anunță, că în cercurile politice de acolo se privește ca aproape sigură numirea contelui *Walderssee* de cancelar al imperiului german. Se știe anume, că poziția lui *Bilow* în timpul din urmă s'a clătinat mult, mai ales din pricina tarifelor vamale și că demisiunea lui e numai chestie de timp. Împăratul *Wilhelm* — se zice, — e foarte supărat din pricina, că toate puterile mari au declarat formal războiu vama Germaniei, dacă Reichstagul ar primi tarifa. Și se știe, că proiectul noilor tarife vamale este opera contelui *Bilow*, care vrea prin asta să facă pe placul agrarilor și conser-vanților germani. Prin noua tarifă însă aproape toate statele din Europa, ceea-ce împăratului de loc nu-i poate conveni.

Inecat în Murș. În 16 Iulie 1901 st. v. un școlar de 12 ani, *Alexandru Băllean* s'a înecat în Murș voină a aduce luntrița dela Belotint la Bêrzava; slăbind din mâni, luntrița a fost dusă de apă de unde cărmaciul nu s'a văzut mai mult cu viață. — Cadavrul s'a aflat abia în 23 Iulie st. v., na departe de unde s'a fost înecat.

Superstițiile studenților ruși. — Ziarul „Frankfurter Zeitung“ povestește niște superstiții curioase ale studenților ruși. Un tinăr, care dorește să știe dacă va fi promovat, așteaptă miezul nopții și când vre un ceasornic începe să bată orele, ia o foaie de hâ-tie, scrie pe ea o scurtă rugăciune, apoi o face ghem și o înghite. Dacă reușește să facă toate astea mai înainte ce orologiul să isprăvească de sunat, tinărul are credință, că va trece examenul. Afară de asta studenții ruși mai au credința, că o lecțiune învățată pe din afară, se uită imediat, dacă, după-ce termină, lasă cartea deschisă.

ULTIME ȘTIRI.

Procesul Saraffow.

Sofia, 12 August. Azi s'a început la curtea cu jurați a tribunalului de aci pertractarea procesului criminal intentat în contra banditului politic *Boris Saraffow* și complicii. Ca president al tribunalului figurează judecătorul *Sereskow*, ear' ca acusator vice-procurorul de stat *Verbanow*. Ca acusați sunt *Boris Saraffow* și *Sofron Stojanow* pentru complicitate la asasinarea lui *Fitowski*, apoi *Kovacev* și *Trokw*, pentru complicitate la asasinarea profesorului *Mihăileanu*.

Actul de acuză se provoacă la 26 martori și sunt de față 17 apărători. Acușății sunt foarte liniștiți și siguri de achitare. În giurul tribunalului stradele sunt goale și sala de pertractare abia de jumătate e ocupată de public.

PARTEA LITERARĂ.

Despre Țiganiada lui Budai-Deleanu

de

G. Bogdan-Duică.

(Urmare.)

Războiul cu Turcii a fost cântat mult de poezii dela Viena și de cei din Germania, unde d. e. Friedrich Hoffmann din Koburg a publicat — mai târziu însă — o dramă „Die Schlacht bei Focksan“. (Lupta dela Focksan). Poezii vienezii contemporani cântau pe împăratul, pe Laudon, pe Koburg, Blumauer, modelul lui Budai-Deleanu, poet satiric, publica versuri vesele:

Wie sich der feige Muselmann
Bei Focksan thät verschanzen,
Hub Suwarow mit Coburg an
Ein pas des deux zu tanzen,
Wobei die Figurantenschaar
Des Selims schnell entsprungen war, etc.)

A cânta glumeț războiul cu Turcii era dar' o modă la Viena, a cărei literatură Budai o cetia.

Se mai adăoseră însă și alte impresii literare.

În același oraș începuse să apară, dela 1782, o vestită travestie a *Enceidului*. Partea a doua și a treia, cuprinzând cântecul V—IX, apărură în anii 1785 și 1788. În cântecul VIII, apărut la 1788, deci într'o vreme cu cântecul citat mai sus, se găsește și ideea fundamentală din Budai-Deleanu; ideea de a recruta oștiri țigănești și a le trimite în luptă. La Blumauer, sfântul Tiberius, patronul Tibrului, i-se arată lui Aeneas în vis și-i dă sfaturi militărești, între cari și sfatul de a recruta oștiri de țigan:

„Um ist mit Helfershelfern dich
Zum Kriege zu verbinden,
Wird jenseits meines Flusses sich
Ein Heer Zigeuner finden;
Denn von der Welterschaffung war
Das Römerlindchen immerdar
Bewohnt von Raubgesindel.

„Einst grasten Bruta nur umher
In diesem schönen Staate,
Wovon das Volk der Brutier
Den edlen Namen hatte;
Nun herrscht' in dem gelobten Land
Ein Fürst Evander zubanant,
Mit einem Heer Zigeuner.“

Blumauer oferia deci, pe lângă pilda unui cântec vesel despre bătăliile cu Turcii, și o idee, care în sufletul lui Deleanu s'a putut coordona cu basmul românesc despre biserica țigănească; ideile politice și sociale ale lui Budai, care căuta un mijloc de a le popularisa, au modificat basmul românesc, și Țiganiul lui au fost puși să facă, nu o biserică, ci un stat în toată cuprinderea acestui cuvânt.

Aceasta-i după mine, geneza Țiganiadelor: războiul cu Turcii, pilda cântecelor nemțești despre el, o idee dată de cel mai popular poet satiric în Austria, trei împrejurări cronologice foarte apropiate, vecine!

(Va urma).

1. A. Stern, Otto Ludwig, 1891, p. 136.

2. Pag. 7, din „Die grossen heldenmüthigen, erstaunlichen und unerhörten Thaten und Siege der Türken wider die österreichischen und russischen Gauen in den Feldzügen 1788 und 1789. Ein Volkslied aus dem Türkischen, übersetzt von Blumauer, Orșova, gedruckt durch Ibrahim Edeln von Mutaffa, kaiserlich-grossherrlichen Hofbuchdrucker. — Firește Orșova s'a pus în loc de Viena, cum punea și Budai Piramida ca oraș de editură!

3. Dr. P. v. Hofmann-Wellenhof, Alois Blumauer, 1885, p. 70.

Editor. Aurel Popovici Barciaru.
Red. respons. Ioan Russu Șirliaru.

Banca generală de asigurare mutuală.

„TRANSILVANIA“

423 38—

ÎN SIBIU.

asigurează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. în contra primejdiei de foc și de exploziuni; clădiri de ori-ce fel, mărfuri, produse de câmp, mobile ș. a.;

2. pe viața omului în toate combinațiunile, precum: asigurări de capitaluri în cazul morții și pentru terminuri fixate, de zestre și de rente.

Deslușiri se dau, și oferte de asigurări se primesc din comitatele: Arad, Bichis, Bihor, Oădnad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal

Agentura principală din Arad.

Strada (Széchenyi Nr. 1. casa dlui avocat Dr. Virgil Bogdan etagiul II.) precum și prin agenturile cercuale și speciale.

Băile dr. P. Opre (foste „Katalin“.)

Piața Tökoly, colț cu strada Lazar Vilmos.

Pentru domni și dame.

Modern aranjate: băi de aburi, basinuri mari cu apă caldă și rece, — băi de vană. Dușuri excelente.

Pentru bolnavi îngrijire și tratament nou, după cele mai noi cuceriri ale științei.

Prețuri moderate.

508 9—

CREMA MARGARETA

este cel mai sigur mijloc pentru producerea, perfecționarea și conservarea

I frumuseței!

Acest minunat preparat nevătămător, curat și fără grăsimi are un efect ulmitor.

În câte-va zile face să dispară alunele, petele de ficat, coșii, jupuiturile, bibițele, punctele negre (comedonele) și toate afecțiunile pielii. Netezește încrețiturile și ciupiturile de vârsat (bubat), având efect chiar și asupra celor mai înaintați în vârstă, carora le face pielea tânără și frumoasă.

Dr. Mosengeil și Metzger, renumiți profesori, vindecă încrețiturile de pe obraji cu ajutorul masajului. Spre acest scop Crema Margareta este cea mai potrivită. Dacă se masează zilnic fața cu Crema Margareta, dispar nu numai alunițele, petele de ficat, și alte necurătenii de piele, ci și încrețiturile, ciupiturile de bubat și alte anomalii cauzate prin bătrânețe, griji, boale etc. etc.

Un perservativ în contra arștei soarelui și a vîrsetului.

Se poate și ziua întrebuința.

Crema Margareta 1 flacon 1 coroană.

Pudra de dame Margareta 1 cor. 20 fil. 553 51—

Săpunul Margareta 70 fil.

Pasta de dinți Margareta costă 1 cor.

Regeneratorul părului, care produce culoare originală părului încăruntit, 2 cor.

Blondinisarea părului de ori-ce culoare, prin care părul primește o culoare aurie, 1 și 2 cor.

Pomada tanochinică, cel mai bun mijloc spre cultivarea și creșterea părului, 70 fil. și 1 cor.

Resucitor de mustași Bohus de Vilagos, spre cultivarea mustașilor, 50 și 70 fil.

CLEMENT FÖLDES

Arad, strada Deák Ferencz Nr. 12.

Representant general pentru România:

Domnul Moritz Pollak București, Calea Văcărești Nr. 5.

Se află de vânzare la drogueriile; Bruss, Economul & Co., M. Stoinescu, I. Tetzu, I. Zandrescu și în en gros și detail la Frații Albachary și la toate farmaciile.

Dovadă despre eficacitatea folosirii cremei Margareta e și următoarea epistolă:

D-lui Gutori Földes Kelemen, în Arad.

Folosesc demult Crema-Margareta. Primește simpatia mea pentru efectul bun al acestei creme.

Maria Ionașcu, artistă la Teatrul Național.

FERTILE VÊ DE CONTRA FACER.

Veritabil nimef atunci dacă cutia poartă eticheta mea și marca de fabrică înregistrată!

A apărut

Și se află de vânzare la administrația „Trib. Poporului“ următoarele opuri:

coroana fileri

1.) „Geografia Comitatului Arad“, pentru clasa a III-a școalelor populare, de Damaschin Medre, învățător; aprobat de Ven. Consistor ilustrată cu chărți geografice	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	70
2.) „Lupta pentru drept de Dr. Rudolf Ihering traducere de T. V. Păcățean,	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
3.) „Judecătorile cu jurații“ — de Teodor V. Păcățeanu,	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	80
4.) „Libertatea“ — de Ioan Stuart Mill, tradusă de T. V. Păcățeanu,	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
5.) „Principiile politice“, după Dr. T de Holtzendorf, de T. Păcățeanu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
6.) „Caractere morale“ — exemple și sentințe culese din istoriile și literaturile popoarelor vechi și moderne, de Ioan Popea, profesor în Brașov.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.50
7.) „Răsboiul pentru neatârnnare“ de George Coșbuc.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.20
8.) „Vieritul“ — de Petru Vancu,	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
9.) „Terofidramel“ — de Dr. Iosif Blaga,	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3.60
10.) „Juvenilia“ — de Sextil Pușcariu.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.60
11.) „Pribeag“ — de Ioan Iosif Sceopul,	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 50
12.) Instrucțiuni populare despre Datorințele și Drepturile purtătorului de dare edate de Vilchelm Niemandz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.20
13.) „Ioan Botezătorul, tragedie în 5 acte și un preludiv tradusă de Il. Chendi și C.Sandu după Hermann Sudermann	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.—
14.) Henric Ibsen „Ziua Invierii“ Epilog dramatic în 3 acte traducere de Il. Chendi și C. Sandu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.—
15.) „Zece ani de mișcare“ literară în Transilvania 1890—1900 de Ilariu Chendi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.—
16.) „Maria Cunțan“ poezii	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.50
17.) „Musa Someșană“ Doine și cântece populare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—30
18.) „Călătorile în Rusia“ ale preotului bănățean Mihail Popovici, publicate de N. Iorga	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—40
19.) „Vatra părăsită“ de Ioan Slavici	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.50

La comanda să se mai adauge de fie-care op 10 fileri spese postale.